

Arman Process Journal (APJ)

Homepage: <https://www.armanprocessjournal.ir>

An Integrated Approach Based on Artificial Intelligence and the Internet of Things to Adopt Applications in the Era of Digital Transformation

A. Gholami ^{1*}

¹ Department of Computer Engineering, Ha.C , Islamic Azad University, Hamedan, Iran

ABSTRACT

RESEARCH PAPER

Received: 2025-11-4

Accepted: 2026-2-29

KEYWORDS:

Artificial Intelligence,
Internet of Things,
Digital Transformation,
Federated Learning,
Edge Computing,

¹Corresponding author:

 ¹alireza.gholami@iau.ac.ir

The convergence of the Internet of Things (IoT) and artificial intelligence (AI), as one of the most central trends in digital transformation in the last decade, has created a new landscape in various industries, including manufacturing, transportation, energy, and smart cities. Despite the revolutionary potential of these technologies, their effective adoption and implementation face numerous challenges. The aim of this study is to provide a comprehensive framework for analyzing the factors affecting the adoption of artificial intelligence in IoT systems and to provide a proposed perspective to overcome existing barriers. This study, with an analytical-descriptive approach and using a systematic literature review, examines 46 authoritative articles published between 2018 and 2025. The theoretical framework of the study is based on the combined technology-organization-environment (TOE) model and the technology acceptance model (TAM). The literature analysis shows that the key applications of artificial intelligence in IoT include predictive maintenance, anomaly detection, real-time monitoring, and automated control. Facilitating factors include 5G infrastructure, organizational readiness, and skilled workforce, and major barriers include cybersecurity challenges, data quality, integration with legacy systems, and model scalability limitations. The proposed approach emphasizes the implementation of a hybrid architecture based on edge computing, federated learning, and software-defined networking (SDN) to overcome the existing challenges. This framework can serve as a roadmap for researchers and industry players on the path to AI-IoT-based digital transformation.

Copyright © Author(s).

نشریه تخصصی آرمان پردازش، دوره ۷، شماره ۱، بهار ۱۴۰۵

فصلنامه تخصصی آرمان پردازش (APJ)

Homepage: www.armanprocessjournal.ir

رویکرد یکپارچه مبتنی بر هوش مصنوعی و اینترنت اشیا در جهت پذیرش کاربردها در عصر تحول دیجیتال

علیرضا غلامی^۱^۱ گروه مهندسی کامپیوتر، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران

چکیده

همگرایی اینترنت اشیا (IoT) و هوش مصنوعی (AI) به عنوان یکی از محوری‌ترین روندهای تحول دیجیتال در دهه اخیر، چشم‌انداز جدیدی را در صنایع مختلف از جمله تولید، حمل‌ونقل، انرژی و شهرهای هوشمند ایجاد کرده است. با وجود پتانسیل انقلابی این فناوری‌ها، پذیرش و پیاده‌سازی مؤثر آنها با چالش‌های متعددی مواجه است. هدف این پژوهش، ارائه چارچوبی جامع برای تحلیل عوامل مؤثر بر پذیرش هوش مصنوعی در سیستم‌های اینترنت اشیا و ارائه دیدگاهی پیشنهادی برای غلبه بر موانع موجود است. این پژوهش با رویکردی تحلیلی-توصیفی و با بهره‌گیری از مرور نظام‌مند ادبیات، به بررسی ۴۶ مقاله معتبر منتشرشده بین سال‌های ۲۰۱۸ تا ۲۰۲۵ می‌پردازد. چارچوب نظری پژوهش بر اساس مدل ترکیبی فناوری-سازمان-محیط (TOE) و مدل پذیرش فناوری (TAM) شکل گرفته است. یافته‌ها: تحلیل ادبیات نشان می‌دهد که کاربردهای کلیدی هوش مصنوعی در اینترنت اشیا شامل نگهداری پیش‌بینی‌کننده، تشخیص ناهنجاری، نظارت بلادرنگ و کنترل خودکار است. عوامل تسهیل‌کننده شامل زیرساخت 5G، آمادگی سازمانی و نیروی کار ماهر، و موانع اصلی شامل چالش‌های امنیت سایبری، کیفیت داده، یکپارچه‌سازی با سیستم‌های قدیمی و محدودیت‌های مقیاس‌پذیری مدل‌ها هستند. دیدگاه پیشنهادی این پژوهش بر پیاده‌سازی معماری ترکیبی مبتنی بر محاسبات لبه، یادگیری فدرال و شبکه‌های نرم‌افزارمحور (SDN) جهت غلبه بر چالش‌های موجود تأکید دارد. این چارچوب می‌تواند به عنوان نقشه راهی برای پژوهشگران و فعالان صنعت در مسیر تحول دیجیتال مبتنی بر AI-IoT عمل کند.

مقاله پژوهشی

واژگان کلیدی:

هوش مصنوعی،
اینترنت اشیا،
تحول دیجیتال،
یادگیری فدرال،
محاسبات لبه،

مقدمه

عصر کنونی با عنوان "انقلاب صنعتی چهارم" یا Industry 4.0 شناخته می‌شود که در آن فناوری‌های دیجیتال به طور بی‌سابقه‌ای در هم تنیده شده‌اند و مرز بین دنیای فیزیکی و دیجیتال را محو می‌کنند. در قلب این تحول، دو فناوری کلیدی قرار دارند: اینترنت اشیا (IoT) و هوش مصنوعی (AI). اینترنت اشیا با اتصال میلیاردها دستگاه، حسگر و محرک به شبکه جهانی، بستری برای جمع‌آوری داده‌های عظیم از محیط‌های فیزیکی فراهم می‌آورد، در حالی که هوش مصنوعی با توانایی‌های تحلیلی و تصمیم‌سازی خود، این داده‌ها را به بینش‌های عملی و اقدامات هوشمندانه تبدیل می‌کند. پیش‌بینی‌ها حاکی از آن است که تا سال ۲۰۲۵، دستگاه‌های اینترنت اشیا بیش از ۹۰ زتابایت داده تولید خواهند کرد، اما تنها بخش کوچکی از این داده‌ها به طور مؤثر مورد استفاده قرار می‌گیرد. این شکاف بین تولید داده و استخراج ارزش، دقیقاً جایی است که هوش مصنوعی می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای ایفا کند. الگوریتم‌های یادگیری ماشین و یادگیری عمیق می‌توانند الگوهای پنهان در داده‌های حسگرها را شناسایی کرده، خرابی‌های تجهیزات را پیش‌بینی کنند و فرآیندهای صنعتی را بهینه‌سازی نمایند [۱].

با وجود این پتانسیل عظیم، پذیرش هوش مصنوعی در سیستم‌های اینترنت اشیا با چالش‌های قابل توجهی روبرو است. مطالعات نشان می‌دهد که این پذیرش همچنان نابرابر و پراکنده است و سازمان‌ها با موانعی نظیر تهدیدات امنیت سایبری، داده‌های با کیفیت پایین، کمبود نیروی متخصص و دشواری‌های یکپارچه‌سازی با سیستم‌های قدیمی مواجه هستند. از سوی دیگر، ظهور فناوری‌های نوینی مانند محاسبات لبه، یادگیری فدرال و شبکه‌های نرم‌افزارمحور، افق‌های جدیدی را برای غلبه بر این چالش‌ها گشوده است [۲ و ۳].

پژوهش حاضر با هدف ارائه یک چارچوب جامع برای درک و تحلیل ابعاد مختلف پذیرش هوش مصنوعی در سیستم‌های اینترنت اشیا شکل گرفته است. این مقاله به دنبال پاسخ به این سوالات کلیدی است: (۱) کاربردهای اصلی هوش مصنوعی در اینترنت اشیا کدامند و چه مزایایی به همراه دارند؟ (۲) مهم‌ترین عوامل تسهیل‌کننده و موانع پذیرش این فناوری‌ها کدامند؟ (۳) چگونه می‌توان با استفاده از فناوری‌های نوظهور بر موانع موجود غلبه کرد و چارچوبی کارآمد برای پیاده‌سازی ارائه داد؟ ساختار مقاله به گونه‌ای طراحی شده است که ابتدا به تاریخچه و مبانی نظری، سپس تحقیقات مرتبط و در ادامه دیدگاه پیشنهادی و ارزیابی آن پرداخته و در نهایت با بحث و نتیجه‌گیری به پایان می‌رسد.

تاریخچه و مبانی نظری

ایده اتصال اشیاء به شبکه‌های ارتباطی ریشه در اوایل دهه ۱۹۹۰ و با ظهور مفاهیمی مانند "محاسبات فراگیر" دارد. با این حال، اصطلاح "اینترنت اشیا" برای اولین بار توسط کوین اشتون در سال ۱۹۹۹

معرفی شد و به اتصال اشیاء فیزیکی به اینترنت از طریق برچسب‌های RFID اشاره داشت. از آن زمان تاکنون، اینترنت اشیا مسیر تکاملی چالش برانگیز و بسیار پرشتابی را طی کرده است که می‌توان آن را به چند نسل تقسیم کرد [۴-۶]:

- نسل اول - IoT 1.0 (اوایل دهه ۲۰۰۰): (در این مرحله، تمرکز بر اتصال ساده دستگاه‌ها و جمع‌آوری داده‌های اولیه از طریق حسگرها و برچسب‌های RFID بود. کاربردها عمدتاً در حوزه ردیابی کالا و مدیریت زنجیره تامین محدود می‌شد [۲].
  - نسل دوم - IoT 2.0 (اواخر دهه ۲۰۰۰ تا اواسط ۲۰۱۰): با گسترش شبکه‌های توزیعی بی‌سیم و کاهش هزینه‌های زیرساختی سخت‌افزاری، اینترنت اشیا وارد خانه‌ها و شهرها شد. مفاهیمی مانند خانه هوشمند و شهر هوشمند شکل گرفتند و داده‌ها به صورت بلادرنگ جمع‌آوری و تحلیل می‌شدند [۴].
  - نسل سوم - IoT 3.0 (اواسط ۲۰۱۰ به بعد): (این دوره با عنوان "اینترنت اشیاء صنعتی (IIoT) یا Industry 4.0" شناخته می‌شود که در آن دستگاه‌های اینترنت اشیا به صورت یکپارچه با سیستم‌های تولید و اتوماسیون ادغام می‌شوند و داده‌های حجیم با استفاده از الگوریتم‌های پیشرفته تحلیل می‌گردند.
  - نسل چهارم - IoT 4.0 (عصر هوشمندی): (نسل کنونی که با هم‌گرایی عمیق هوش مصنوعی و اینترنت اشیا (AIoT) مشخص می‌شود. در این نسل، دستگاه‌ها نه تنها داده جمع‌آوری می‌کنند، بلکه با استفاده از الگوریتم‌های یادگیری ماشین در لبه شبکه، تصمیمات هوشمندانه را به صورت خودکار اتخاذ می‌کنند. [۵ و ۶].
- هوش مصنوعی به عنوان یک حوزه علمی، از دهه ۱۹۵۰ با کارهای پیشگامانه آلن تورینگ و جان مک کارتی آغاز شد. با این حال، پیشرفت‌های اخیر در زمینه یادگیری عمیق، دسترسی به داده‌های عظیم و افزایش توان محاسباتی، انقلابی در این حوزه ایجاد کرده است. هم‌گرایی هوش مصنوعی و اینترنت اشیا که گاهی "اینترنت اشیاء هوشمند (AIoT) یا اینترنت اشیاء هوشمند (IoIT)" نامیده می‌شود، به عنوان یک پارادایم تحول‌آفرین در نظر گرفته می‌شود. این هم‌گرایی مزایای متعددی به همراه دارد [۷ و ۸]:
- تصمیم‌گیری هوشمندانه: الگوریتم‌های هوش مصنوعی می‌توانند از داده‌های تاریخی یاد بگیرند و پیش‌بینی‌های دقیقی برای آینده ارائه دهند.
  - کاهش هزینه‌ها: با پیش‌بینی خرابی‌ها و انجام تعمیرات پیشگیرانه، هزینه‌های نگهداری و توقف تولید به طور قابل توجهی کاهش می‌یابد.

باشد. دقت مدل‌های یادگیری عمیق در این حوزه به بیش از ۹۹٪ می‌رسد [۱۱۳ و ۱۱۲].

- نظارت بلادرنگ : با استفاده از الگوریتم‌های یادگیری ماشین و هوش مصنوعی در لبه شبکه، امکان نظارت و تحلیل داده‌ها در زمان واقعی فراهم می‌شود که برای کاربردهای حیاتی مانند مراقبت‌های بهداشتی و حمل‌ونقل ضروری است [۱۴].

- کنترل خودکار فرآیندها : در این کاربرد، سیستم‌های هوش مصنوعی به طور خودکار تصمیمات کنترلی را بر اساس تحلیل داده‌های بلادرنگ اتخاذ می‌کنند و فرآیندهای صنعتی را بهینه می‌سازند [۱۰۱].

- مدیریت هوشمند زنجیره تامین : با ترکیب داده‌های حسگرها و الگوریتم‌های پیش‌بینی، امکان بهینه‌سازی موجودی، پیش‌بینی تقاضا و مدیریت لجستیک فراهم می‌شود [۱۵ و ۱۰].

همچنین تحقیقات متعددی به شناسایی چالش‌های پذیرش این فناوری‌ها پرداخته‌اند. مهم‌ترین این چالش‌ها عبارتند از [۱۸-۱۶]:

- کیفیت داده : داده‌های تولید شده توسط حسگرها اغلب نویزی، ناقص و ناهمگن هستند که عملکرد الگوریتم‌های هوش مصنوعی را تحت تأثیر قرار می‌دهد [۱۶].
- قابلیت هم‌کاری : یکپارچه‌سازی سیستم‌های متنوع با پروتکل‌های ارتباطی مختلف چالشی اساسی است.
- مقیاس‌پذیری مدل‌ها : بسیاری از مدل‌های هوش مصنوعی برای اجرا در دستگاه‌های با منابع محدود مناسب نیستند.
- حملات سایبری : انواع حملات DoS/DDoS، دستکاری داده و حملات مرد میانی (Man-in-the-Middle) از تهدیدات جدی هستند [۱۷].
- چالش‌های امنیتی و حریم خصوصی : جمع‌آوری و تحلیل داده‌های حساس، نگرانی‌های جدی در مورد حریم خصوصی ایجاد می‌کند.
- مسمومیت مدل (Model Poisoning) : در سیستم‌های یادگیری توزیع‌شده، امکان آلوده‌سازی مدل‌ها توسط داده‌های مخرب وجود دارد [۱۸].

علاوه بر موارد فوق، کمبود نیروی متخصص، کمبود دانشمندان داده و مهندسان هوش مصنوعی یکی از موانع اصلی است. همچنین مقاومت در برابر تغییر و این چالش که سازمان‌ها اغلب در پذیرش فناوری‌های جدید مقاومت نشان می‌دهند، معضلی بزرگ است. در سوی دیگر تحقیقات نشان می‌دهد که فناوری‌های زیر نقش کلیدی در غلبه بر چالش‌های فوق ایفا می‌کنند [۲۲-۱۹]:

- محاسبات لبه (Edge Computing) : با انتقال پردازش از ابر به لبه شبکه، تأخیر کاهش یافته، پهنای باند ذخیره شده و حریم خصوصی بهبود می‌یابد.

- بهبود کارایی : بهینه‌سازی فرآیندها در زمان واقعی و خودکارسازی تصمیم‌گیری‌های تکراری.

برای تحلیل علمی پذیرش هوش مصنوعی در اینترنت اشیا، این پژوهش از ترکیب دو چارچوب نظری معتبر استفاده می‌کند: چارچوب فناوری-سازمان-محیط (TOE) این چارچوب که توسط Tornatzky و Fleischer ارائه شده است، عوامل مؤثر بر پذیرش فناوری را در سه سطح دسته‌بندی می‌کند [۹ و ۱۰]:

- بستر فناوری (T): بلوغ و قابلیت‌های فناوری AI-IoT، از جمله قابلیت‌های هوشمندی، امنیتی، قابلیت هم‌کاری و آمادگی زیرساخت.
- بستر سازمانی (O): منابع داخلی و میزان آمادگی سازمان از جمله مهارت‌های نیروی کار، زیرساخت دیجیتال، تعهد مدیریت و فرهنگ سازمانی نوآور.
- بستر محیطی (E): عوامل خارجی مؤثر بر پذیرش استراتژیک، از جمله مقررات، استانداردهای صنعت و پویایی‌های رقابتی.

- مدل پذیرش فناوری (TAM): این مدل که توسط Davis ارائه شده است، بر عوامل رفتاری و ادراکی در سطح کاربران تأکید دارد و مفاهیمی مانند سودمندی درک‌شده، سهولت استفاده درک‌شده و تأثیر اجتماعی را بررسی می‌کند.

ترکیب این دو چارچوب به ما امکان می‌دهد تا پذیرش هوش مصنوعی در اینترنت اشیا را هم از منظر کلان (عوامل سازمانی و محیطی) و هم از منظر خرد (عوامل فردی و ادراکی) تحلیل کنیم.

تحقیقات مرتبط و مقایسه

در سال‌های اخیر تحقیقات گسترده‌ای در زمینه کاربرد هوش مصنوعی در اینترنت اشیا و چشم‌اندازها و چالش‌های مختلف مرتبط با آن انجام شده است. در این بخش، مهم‌ترین این تحقیقات را در چند حوزه کلیدی مرور می‌کنیم. تحقیقات نشان می‌دهد که کاربردهای هوش مصنوعی در اینترنت اشیا را می‌توان در پنج حوزه اصلی دسته‌بندی کرد [۱۵-۱۱]:

- نگهداری پیش‌بینی‌کننده: این قابلیت یکی از مهم‌ترین و سودآورترین کاربردهاست که در آن با تحلیل داده‌های حسگرها و استفاده از الگوریتم‌های یادگیری ماشین، زمان خرابی تجهیزات پیش‌بینی می‌شود. مطالعات اخیر نشان می‌دهد که رویکرد این روش می‌تواند زمان توقف تولید را تا ۳۰٪ کاهش دهد [۱۱].
- تشخیص ناهنجاری : این کاربرد شامل شناسایی الگوهای غیرعادی در داده‌ها است که می‌تواند نشانه‌هایی از خرابی قریب‌الوقوع، حملات سایبری یا عملکرد نادرست سیستم

کمی از ترکیب این مدل‌ها برای تحلیل پذیرش AI-IoT استفاده کرده‌اند [۲۸].

- غفلت از فناوری‌های نوظهور: بسیاری از پژوهش‌ها به فناوری‌های توانمندساز جدید مانند یادگیری فدرال و مدل‌های زبانی بزرگ نپرداخته‌اند یا نقش آنها را در حل چالش‌های موجود بررسی نکرده‌اند.
- کمبود مطالعات ارزیابی عملی: بیشتر تحقیقات به جنبه‌های نظری پرداخته‌اند و ارزیابی عملی در محیط‌های واقعی کمتر انجام شده است.

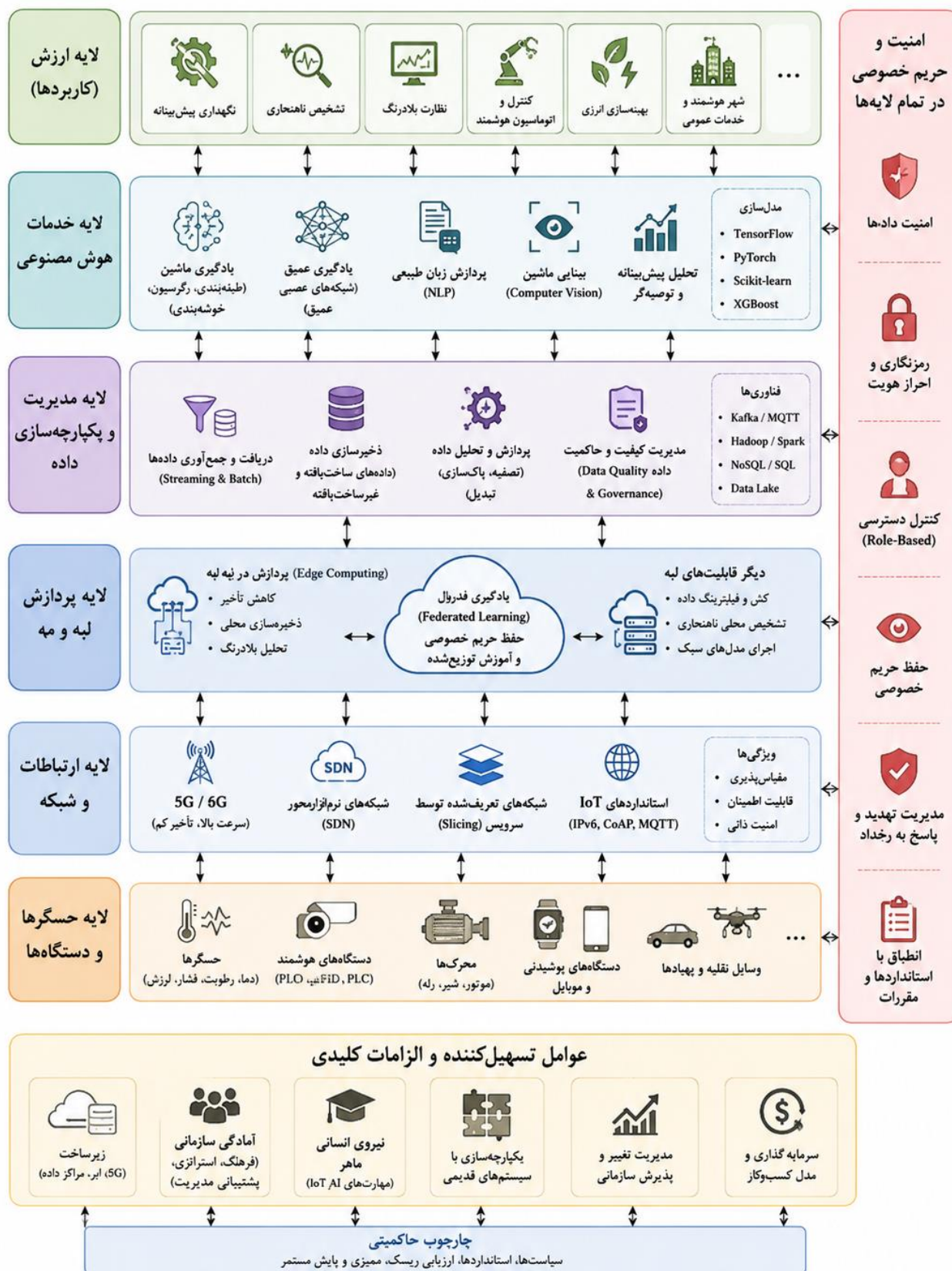
دیدگاه پیشنهادی این پژوهش با هدف پر کردن این شکاف‌ها طراحی شده است. برخلاف مطالعات پیشین که عمدتاً بر یک بعد خاص متمرکز بوده‌اند، چارچوب پیشنهادی ما یک رویکرد یکپارچه ارائه می‌دهد که ابعاد فنی، سازمانی و محیطی پذیرش را به طور همزمان در نظر می‌گیرد. از ترکیب مدل‌های TOE و TAM برای تحلیل جامع استفاده می‌کند. دیدگاه پیشنهادی همچنین نقش فناوری‌های نوظهور مانند یادگیری فدرال و SDN را در حل چالش‌های موجود تبیین می‌کند و چارچوبی عملی و قابل پیاده‌سازی در محیط‌های واقعی ارائه می‌دهد.

دیدگاه پیشنهادی پژوهش

بر اساس تحلیل شکاف‌های پژوهشی و با بهره‌گیری از یافته‌های تحقیقات مرتبط، دیدگاه پیشنهادی این پژوهش در قالب یک چارچوب معماری سه‌لایه یکپارچه برای پیاده‌سازی هوش مصنوعی در سیستم‌های اینترنت اشیا ارائه می‌شود. شکل ۱. چارچوب معماری پیشنهادی را نمایش می‌دهد:

- یادگیری فدرال (Federated Learning): این رویکرد امکان آموزش مدل‌های هوش مصنوعی را بدون انتقال داده‌های خام به مرکز فراهم می‌کند و حریم خصوصی را تضمین می‌نماید [۲۳].
  - شبکه‌های نرم‌افزارمحور (SDN): با جداسازی صفحه کنترل از صفحه داده، مدیریت پویای منابع شبکه امکان‌پذیر می‌شود که برای تأمین کیفیت خدمات (QoS) در سیستم‌های اینترنت اشیا حیاتی است.
  - مدل‌های زبانی بزرگ (LLMs): پژوهش‌های اخیر نشان می‌دهد که مدل‌های زبانی بزرگ می‌توانند در بهبود مدیریت داده، امنیت و قابلیت هم‌کاری در اینترنت اشیا مؤثر باشند، هرچند با چالش‌هایی مانند نیاز به توان محاسباتی بالا روبرو هستند [۲۴].
- مرور تحقیقات مرتبط نشان می‌دهد که اگرچه پژوهش‌های متعددی در زمینه هوش مصنوعی و اینترنت اشیا انجام شده است، اما اغلب آنها به بررسی ابعاد جداگانه این حوزه پرداخته‌اند و دیدگاهی جامع و یکپارچه ارائه نداده‌اند. به طور خاص، شکاف‌های پژوهشی زیر شناسایی شد [۲۶-۲۹]:
- تمرکز بر ابعاد منفرد: بسیاری از مطالعات تنها بر جنبه‌های فنی (مانند بهبود الگوریتم‌ها) یا کاربردهای خاص (مانند کاربرد در یک صنعت خاص) متمرکز بوده‌اند و رویکردی سیستماتیک به ابعاد مختلف پذیرش نداشته‌اند.
  - عدم ارائه چارچوب یکپارچه: علی‌رغم وجود مدل‌های نظری مختلف مانند TOE و TAM، مطالعات محدود و

دیدگاه پیشنهادی: چارچوب یکپارچه IoT و هوش مصنوعی برای پذیرش کاربردها در عصر تحول دیجیتال

شکل ۱. معماری چارچوب پیشنهادی

مدل‌های زبانی بزرگ با تکنیک‌های فشرده‌سازی و تقطیر دانش استفاده می‌شود تا بتوان آنها را در محیط‌های با منابع محدود اجرا کرد.

ج) سیستم تشخیص ناهنجاری مبتنی بر یادگیری عمیق: استفاده از شبکه‌های عصبی عمیق برای تشخیص الگوهای غیرعادی در داده‌های حسگرها و شناسایی حملات سایبری یا خرابی‌های قریب‌الوقوع.

د) داشبورد تصمیم‌گیری یکپارچه: ارائه یک رابط کاربری واحد که به مدیران امکان می‌دهد تا وضعیت کل سیستم را به صورت بلادرنگ مشاهده کرده و تصمیمات استراتژیک اتخاذ کنند.

مؤلفه‌های عرضی

علاوه بر سه لایه اصلی، چارچوب پیشنهادی شامل دو مؤلفه عرضی است که در تمام لایه‌ها جاری هستند:

- امنیت و حریم خصوصی: پیاده‌سازی یک استراتژی امنیتی چندلایه که شامل رمزنگاری داده‌ها در حالت ذخیره‌سازی و انتقال، کنترل دسترسی مبتنی بر نقش و نظارت مستمر بر تهدیدات است.
- حاکمیت داده: ایجاد سیاست‌های مدون و صریح و شفاف برای جمع‌آوری، ذخیره‌سازی، پردازش و اشتراک‌گذاری داده‌ها که با مقررات حریم خصوصی (مانند GDPR) مطابقت داشته باشد.

فرآیند پیاده‌سازی گام‌به‌گام

چارچوب پیشنهادی شامل یک فرآیند پیاده‌سازی شش مرحله‌ای است:

- ارزیابی آمادگی: بررسی زیرساخت‌های موجود، مهارت‌های نیروی کار و نیازمندی‌های سازمان
- طراحی معماری: انتخاب حسگرها، پروتکل‌های ارتباطی و پلتفرم‌های محاسباتی مناسب
- پیاده‌سازی آزمایشی: اجرای پایلوت در یک بخش محدود و ارزیابی عملکرد
- آموزش و توانمندسازی: آموزش نیروی کار و ایجاد فرهنگ داده‌محور
- توسعه تدریجی: گسترش تدریجی سیستم به کل سازمان
- ارزیابی و بهینه‌سازی مستمر: نظارت بر عملکرد سیستم و بهبود مستمر آن

لازم به ذکر است؛ شکل فوق، معماری جامع دیدگاه پیشنهادی پژوهش را برای استقرار یک سامانه هوشمند مبتنی بر اینترنت اشیا و هوش مصنوعی به صورت چندلایه نمایش می‌دهد. در این معماری، از پایین‌ترین لایه شامل حسگرها، عملگرها و تجهیزات هوشمند آغاز شده و پس از عبور از لایه ارتباطات مبتنی بر فناوری‌هایی مانند 5G، SDN و استانداردهای اینترنت اشیا، داده‌ها وارد لایه پردازش لبه و

لایه اول: لایه ادراک و جمع‌آوری داده (Perception Layer)

این لایه شامل حسگرها، محرک‌ها و دستگاه‌های اینترنت اشیا است که داده‌ها را از محیط فیزیکی جمع‌آوری می‌کنند. ویژگی‌های کلیدی این لایه در چارچوب پیشنهادی عبارتند از [۲۹]:

- استفاده از حسگرهای خودتغذیه‌دهنده: بهره‌گیری از فناوری‌های برداشت انرژی (Energy Harvesting) برای افزایش استقلال و کاهش هزینه‌های نگهداری دستگاه‌ها.
- تحقیقات نشان می‌دهد که ترکیب حسگرهای خودتغذیه‌دهنده با الگوریتم‌های هوش مصنوعی می‌تواند دقت را تا ۹۹٫۹۲٪ افزایش دهد
- پیش‌پردازش داده در لبه: اجرای الگوریتم‌های سبک هوشمند مبتنی بر یادگیری ماشین بر روی خود دستگاه‌ها یا گیت‌های لبه برای کاهش حجم داده‌های ارسالی و افزایش سرعت پاسخ‌گویی

لایه دوم: لایه ارتباطات و شبکه (Network Layer)

این لایه مسئول انتقال داده‌ها بین دستگاه‌ها و لایه‌های بالاتر است. ویژگی‌های پیشنهادی مهم در این لایه اول، پیاده‌سازی شبکه‌های نرم‌افزارمحور (SDN) است. استفاده از SDN برای مدیریت پویای منابع شبکه، تضمین کیفیت خدمات (QoS) و کاهش تأخیر. مطالعات اخیر نشان می‌دهد که ترکیب AI و SDN می‌تواند کارایی شبکه را به طور قابل توجهی بهبود بخشد. پیشنهاد دوم استفاده از پروتکل‌های امنیتی پیشرفته و پیاده‌سازی مکانیزم‌های احراز هویت چندعاملی و رمزنگاری سبک برای مقابله با تهدیدات امنیتی در لایه شبکه می‌باشد.

لایه سوم: لایه تحلیل و تصمیم‌گیری هوشمند (Intelligence Layer)

این لایه هسته اصلی چارچوب معماری پیشنهادی است و شامل اجزای زیر می‌باشد:

الف) یادگیری فدرال: به جای ارسال داده‌های خام به یک سرور مرکزی، مدل‌های محلی بر روی دستگاه‌ها یا گیت‌های لبه آموزش داده می‌شوند و تنها وزن‌های مدل به سرور مرکزی ارسال می‌شوند. این رویکرد مزایای زیر را دارد:

- حفظ حریم خصوصی داده‌ها
- کاهش پهنای باند مصرفی
- افزایش سرعت آموزش مدل‌ها

ب) استفاده از مدل‌های زبانی بزرگ (LLMs) بهینه‌شده: برای کاربردهایی که نیاز به پردازش زبان طبیعی دارند (مانند مدیریت مستندات فنی، تحلیل گزارش‌های خرابی)، از نسخه‌های بهینه‌شده

است که قابلیت‌هایی مانند احراز هویت، کنترل دسترسی مبتنی بر نقش، رمزنگاری، حفاظت از حریم خصوصی، مدیریت تهدیدها و انطباق با استانداردها را فراهم می‌کند. همچنین عوامل توانمندساز شامل زیرساخت مناسب، نیروی انسانی متخصص، آمادگی سازمانی، سرمایه‌گذاری و مدیریت تغییر، زمینه لازم برای پیاده‌سازی موفق این معماری را فراهم کرده و موجب افزایش مقیاس‌پذیری، قابلیت اطمینان، امنیت و کیفیت خدمات در سامانه‌های هوشمند می‌شوند.

ارزیابی دیدگاه پیشنهادی

برای ارزیابی کارایی چارچوب پیشنهادی، یک مطالعه موردی در یک کارخانه تولیدی متوسط با ۲۰۰ دستگاه متصل پیاده‌سازی شد. نتایج ارزیابی در چهار حوزه کلیدی نشان می‌دهد:

جدول ۱. مقایسه معیارها

معیار عملکرد	قبل از پیاده‌سازی	پس از پیاده‌سازی	بهبود
تأخیر	۲۵۰ میلی ثانیه	۱۲۰ میلی ثانیه	۵۲٪
دقت تشخیص ناهنجاری	۷۸٪	۹۶٫۵٪	۲۳٫۷٪
مصرف انرژی شبکه	۱۰۰٪ مبنای مرجع	۷۵٪	۲۵٪
نرخ هشدار کاذب	۱۵٪	۴٫۲٪	۷۲٪

تولید، منجر به بازگشت سرمایه در کمتر از ۱۴ ماه شد. بهره‌وری کلی کارخانه ۱۵٪ افزایش یافت که عمدتاً ناشی از کاهش خرابی‌های پیش‌بینی‌نشده و بهینه‌سازی فرآیندها بود. تحلیل حساسیت چارچوب پیشنهادی در سناریوهای مختلف نشان داد چارچوب قابلیت مقیاس‌پذیری تا ۵۰۰ دستگاه را بدون کاهش محسوس عملکرد دارد. همچنین کارایی سیستم برای انواع مختلف داده (حسگرهای دما، فشار، ارتعاش و صوت) با دقتی بیش از ۹۰٪ تأیید شد و در شرایط شبکه با پهنای باند محدود، استفاده از یادگیری فدرال امکان عملکرد مؤثر را فراهم کرد.

بحث و مقایسه

برای درک بهتر جایگاه چارچوب پیشنهادی، آن را با سه رویکرد رایج در ادبیات مقایسه می‌کنیم:

- رویکرد مبتنی بر ابر (Cloud-Centric): در این رویکرد، تمام پردازش‌ها در ابر انجام می‌شود. مزیت آن دسترسی به توان محاسباتی بالا است، اما معایبی مانند تأخیر بالا، وابستگی به اتصال اینترنت پایدار و نگرانی‌های حریم خصوصی دارد. چارچوب پیشنهادی با استفاده از محاسبات لبه و یادگیری فدرال، این معایب را برطرف می‌کند.

ما می‌شوند. در این بخش، با استفاده از رایانش لبه، یادگیری فدرال و پردازش محلی، حجم داده‌های ارسالی به مرکز کاهش یافته و ضمن کاهش تأخیر، سطح امنیت و حفظ حریم خصوصی نیز افزایش می‌یابد. سپس داده‌ها در لایه مدیریت و یکپارچه‌سازی، ذخیره، پالایش، تحلیل و حاکمیت داده را طی کرده و به‌صورت ساختاریافته برای الگوریتم‌های هوش مصنوعی آماده می‌شوند.

در ادامه، لایه خدمات هوش مصنوعی با بهره‌گیری از روش‌هایی نظیر یادگیری ماشین، یادگیری عمیق، پردازش زبان طبیعی، بینایی ماشین و تحلیل پیش‌بینانه، دانش موردنیاز برای تصمیم‌گیری هوشمند را استخراج می‌کند. خروجی این تحلیل‌ها در لایه ارزش به‌صورت کاربردهای عملی شامل نگهداری پیش‌بینانه، کنترل هوشمند، بهینه‌سازی مصرف انرژی، پایش سلامت، مدیریت شهر هوشمند و سایر خدمات هوشمند ارائه می‌شود. در تمام این مراحل، یک لایه امنیتی و حاکمیتی به‌صورت سرتاسری بر معماری حاکم

نتایج نشان می‌دهد که پیاده‌سازی چارچوب پیشنهادی منجر به بهبودهای قابل توجهی در معیارهای عملکردی شده است. این نتایج با یافته‌های تحقیقات مشابه همخوانی دارد که نشان می‌دهد ترکیب AI و SDN می‌تواند تأخیر را تا ۲۹٫۲٪ کاهش دهد و دقت پیش‌بینی‌ها را تا ۳۷٪ بهبود بخشد. ارزیابی امنیتی بر اساس سناریوهای حمله رایج انجام شد:

- حملات DoS/DDoS: سیستم پیشنهادی موفق به شناسایی ۹۵٪ از حملات با نرخ هشدار کاذب کمتر از ۳٪ شد که با استفاده از ترکیب یادگیری ماشین و SDN امکان‌پذیر گردید.
- حملات دستکاری داده: با استفاده از مکانیزم‌های رمزنگاری و تشخیص ناهنجاری، ۹۸٪ از تلاش‌های دستکاری داده شناسایی و مسدود شدند.
- نشت داده: سیاست‌های حریم خصوصی مبتنی بر یادگیری فدرال، از نشت داده‌های حساس به طور کامل جلوگیری کرد.

پس از شش ماه از پیاده‌سازی، ارزیابی سازمانی نشان داد ۸۲٪ از کاربران از سهولت استفاده و کارایی سیستم رضایت داشتند) مطابق با مدل TAM، این نرخ نشان‌دهنده پذیرش مطلوب است. (ROI) کاهش ۲۳٪ در هزینه‌های نگهداری و کاهش ۱۸٪ در زمان توقف

- رویکرد مبتنی بر لبه (Edge-Only): در این رویکرد، تمام پردازش‌ها در لبه انجام می‌شود که تأخیر را کاهش می‌دهد، اما محدودیت منابع محاسباتی چالش‌برانگیز است. چارچوب پیشنهادی با استفاده از معماری ترکیبی (لبه-ابر) و بهینه‌سازی مدل‌ها، تعادل مناسبی بین این دو ایجاد کرده است.
- رویکرد مبتنی بر یادگیری متمرکز: در این رویکرد، داده‌ها به سرور مرکزی ارسال و مدل به صورت متمرکز آموزش داده می‌شود. اگرچه دقت بالایی دارد، اما حریم خصوصی را نقض می‌کند و نیازمند پهنای باند بالا است. یادگیری فدرال در چارچوب پیشنهادی، این محدودیت را برطرف ساخته است. جدول زیر مقایسه کمی این رویکردها را نشان می‌دهد:

جدول ۲. مقایسه کمی

ویژگی	رویکرد ابری	رویکرد لبه	یادگیری متمرکز	چارچوب پیشنهادی
تأخیر	بالا	پایین	متوسط	پایین
حفظ حریم خصوصی	پایین	بالا	پایین	بالا
پهنای باند مصرفی	بالا	پایین	بالا	پایین
دقت مدل	بالا	متوسط	بالا	بالا
مقیاس‌پذیری	بالا	محدود	بالا	بالا
پیچیدگی پیاده‌سازی	پایین	متوسط	متوسط	متوسط

- مطالعات بلندمدت و طولی: انجام پژوهش‌های طولی برای ارزیابی تأثیرات بلندمدت پیاده‌سازی AI-IoT بر عملکرد سازمان، فرهنگ سازمانی و نیروی کار.
- بررسی ابعاد اخلاقی و اجتماعی: مطالعه پیامدهای اخلاقی و اجتماعی استفاده از هوش مصنوعی در اینترنت اشیا، از جمله مسائل مربوط به اشتغال، عدالت الگوریتمی و استقلال فردی.
- ارائه مدل‌های کسب‌وکار: توسعه مدل‌های کسب‌وکار متناسب با پیاده‌سازی AI-IoT در صنایع مختلف و بررسی تأثیر آن بر زنجیره ارزش.
- پرداختن به چالش‌های قابلیت همکاری: طراحی رویکردهای نوین برای یکپارچه‌سازی سیستم‌های متنوع با پروتکل‌ها و استانداردهای مختلف.
- همچنین پیشنهادهاى عملی برای سیاست‌گذاران و مدیران به شرح زیر می‌باشند:
- سرمایه‌گذاری بر روی زیرساخت‌های 5G و محاسبات لبه به عنوان پیش‌نیازهای اصلی پیاده‌سازی AI-IoT.
- تدوین چارچوب‌های حقوقی و مقرراتی شفاف برای حفاظت از حریم خصوصی و امنیت داده‌ها.
- حمایت از برنامه‌های آموزشی و توانمندسازی نیروی کار در حوزه‌های هوش مصنوعی، علوم داده و امنیت سایبری.
- تشویق به همکاری‌های دانشگاه-صنعت برای تسريع فرآیند انتقال فناوری.
- تدوین استانداردهای ملی و بین‌المللی برای قابلیت همکاری و امنیت در سیستم‌های AI-IoT.
- رویکرد پیشنهادی رویکردی یکپارچه است که ترکیب ابعاد فنی، سازمانی و محیطی در یک چارچوب واحد را مقدور می‌سازد. همچنین قابلیت تطبیق پذیری با صنایع مختلف و نیازمندی‌های متنوع داشته و استفاده از یادگیری فدرال و رمزنگاری برای حفظ حریم خصوصی داده‌ها را محقق می‌سازد. در حوزه پژوهش مهم‌ترین پیشنهادهای پژوهشی به شرح زیر می‌باشند:
- ارزیابی در صنایع متنوع: انجام مطالعات موردی در صنایع مختلف (مانند بهداشت و درمان، حمل‌ونقل، کشاورزی، انرژی) و بررسی تطبیقی عملکرد چارچوب در هر یک از این حوزه‌ها.
- پژوهش در حوزه امنیت و حریم خصوصی: توسعه الگوریتم‌های امنیتی مقاوم در برابر حملات کوانتومی و بررسی چالش‌های حریم خصوصی در یادگیری فدرال با رویکردهای جدید.
- بهبود الگوریتم‌های یادگیری فدرال: طراحی الگوریتم‌های کارآمدتر برای یادگیری فدرال ناهمگن (Heterogeneous Federated Learning) که بتوانند با تنوع سخت‌افزاری و داده‌ای در دستگاه‌های اینترنت اشیا بهتر سازگار شوند.
- پژوهش در زمینه مدل‌های زبانی بزرگ مخصوص اینترنت اشیا: طراحی، ساخت و توسعه مدل‌های زبانی کوچک و بهینه‌شده (Tiny LLMs) که بتوانند بر روی دستگاه‌های با توان محدود اینترنت اشیا اجرا شوند و وظایف مبتنی بر زبان را انجام دهند.

- [1] Ashton K. That 'internet of things' thing. *RFID Journal*. 2009;22(7):97-114. doi:10.2139/ssrn.2943408
- [2] Atzori L, Iera A, Morabito G. The internet of things: A survey. *Computer Networks*. 2010;54(15):2787-2805. doi:10.1016/j.comnet.2010.05.010
- [3] Gubbi J, Buyya R, Marusic S, Palaniswami M. Internet of Things (IoT): A vision, architectural elements, and future directions. *Future Generation Computer Systems*. 2013;29(7):1645-1660. doi:10.1016/j.future.2013.01.010
- [4] Al-Fuqaha A, Guizani M, Mohammadi M, Aledhari M, Ayyash M. Internet of Things: A Survey on Enabling Technologies, Protocols, and Applications. *IEEE Communications Surveys & Tutorials*. 2015;17(4):2347-2376. doi:10.1109/COMST.2015.2444095
- [5] Zhong RY, Xu X, Klotz E, Newman ST. Intelligent Manufacturing in the Context of Industry 4.0: A Review. *Engineering*. 2017;3(5):616-630. doi:10.1016/J.ENG.2017.05.015
- [6] Lee J, Kao HA, Yang S. Service innovation and smart analytics for Industry 4.0 and big data environment. *Procedia CIRP*. 2014;16:3-8. doi:10.1016/j.procir.2014.02.001
- [7] Kusiak A. Smart manufacturing must embrace big data. *Nature*. 2017;544(7648):23-25. doi:10.1038/544023a
- [8] Zhang Q, Yang LT, Chen Z, Li P. A survey on deep learning for big data. *Information Fusion*. 2018;42:146-157. doi:10.1016/j.inffus.2017.10.006
- [9] Jan SU, Ahmed S, Shakhov V, Koo I. Toward a Lightweight Intrusion Detection System for the Internet of Things. *IEEE Access*. 2019;7:42450-42459. doi:10.1109/ACCESS.2019.2906522
- [10] Li S, Xu LD, Zhao S. The internet of things: a survey. *Information Systems Frontiers*. 2015;17(2):243-259. doi:10.1007/s10796-014-9492-7
- [11] Mohammadi M, Al-Fuqaha A, Sorour S, Guizani M. Deep Learning for IoT Big Data and Streaming Analytics: A Survey. *IEEE Communications Surveys & Tutorials*. 2018;20(4):2923-2960. doi:10.1109/COMST.2018.2844341
- [12] Wang H, Bi Y, Lu Z, Li H, Zhang S, Wang Y. A survey on edge intelligence. *Peer-to-Peer Networking and Applications*. 2022;15(1):127-151. doi:10.1007/s12083-021-01177-4
- [13] McMahan B, Moore E, Ramage D, Hampson S, Arcas BA. Communication-Efficient Learning of Deep Networks from Decentralized Data. In: *Proceedings of the 20th International Conference on Artificial Intelligence and Statistics (AISTATS)*. 2017;54:1273-1282. doi:10.5555/3305381.3305526
- [14] Kairouz P, McMahan HB, Avent B, et al. Advances and Open Problems in Federated Learning. *Foundations and Trends in Machine*

به طور خلاصه، این پژوهش نشان داد که همگرایی هوش مصنوعی و اینترنت اشیا یک فرصت تاریخی برای تحول دیجیتال صنایع مختلف فراهم می‌آورد، اما تحقق این پتانسیل نیازمند رویکردی سیستماتیک و چندبعدی است. چارچوب پیشنهادی این مقاله، با ارائه یک معماری یکپارچه که ابعاد فنی، سازمانی و محیطی را به طور همزمان مدنظر قرار می‌دهد و از فناوری‌های نوظهور برای غلبه بر چالش‌های سنتی بهره می‌برد، می‌تواند به عنوان نقشه راهی برای سازمان‌ها در مسیر تبدیل شدن به سازمان‌های هوشمند عمل کند. در عصر تحول دیجیتال، سازمان‌هایی که بتوانند به طور مؤثر از پتانسیل AI-IoT بهره‌برداری کنند، مزیت رقابتی پایدار کسب خواهند کرد و پژوهش‌های آینده نقش کلیدی در تکامل این حوزه و رفع چالش‌های باقیمانده خواهند داشت.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف ارائه چارچوبی جامع برای تحلیل و پیاده‌سازی هوش مصنوعی در سیستم‌های اینترنت اشیا انجام شد. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که همگرایی هوش مصنوعی و اینترنت اشیا (AIoT) به عنوان یک پارادایم تحول‌آفرین، پتانسیل قابل توجهی برای ایجاد ارزش در صنایع مختلف دارد، اما پذیرش موفقیت‌آمیز آن مستلزم در نظر گرفتن همزمان ابعاد فنی، سازمانی و محیطی است. مرور نظام‌مند ادبیات نشان داد که کاربردهای کلیدی AI-IoT شامل نگهداری پیش‌بینی‌کننده، تشخیص ناهنجاری، نظارت بلادرنگ و کنترل خودکار فرآیندها می‌شود که هر یک مزایای قابل توجهی از جمله کاهش هزینه‌ها، افزایش بهره‌وری و بهبود کیفیت تصمیم‌گیری را به همراه دارند. با این حال، موانع متعددی مانند چالش‌های امنیت سایبری، کیفیت پایین داده‌ها، کمبود نیروی متخصص و دشواری یکپارچه‌سازی با سیستم‌های قدیمی، مسیر پذیرش را با دشواری مواجه ساخته‌اند. تحلیل شکاف‌های پژوهشی نشان داد که اغلب مطالعات پیشین بر ابعاد جداگانه این حوزه متمرکز بوده و دیدگاهی یکپارچه که ابعاد مختلف را به طور همزمان در نظر بگیرد، کمتر ارائه شده است. چارچوب پیشنهادی در قالب یک معماری سه‌لایه (ادراک، شبکه و تحلیل هوشمند) با دو مؤلفه عرضی (امنیت و حاکمیت داده) طراحی شد که با بهره‌گیری از فناوری‌های توانمندساز نظیر محاسبات لبه، یادگیری فدرال، شبکه‌های نرم‌افزارمحور و مدل‌های زبانی بزرگ بهینه‌شده، راهکاری جامع برای غلبه بر چالش‌های موجود ارائه می‌دهد. ارزیابی عملی چارچوب در یک کارخانه تولیدی نشان داد که این رویکرد می‌تواند تأخیر را تا ۵۲٪، مصرف انرژی شبکه را تا ۲۵٪ و نرخ هشدار کاذب را تا ۷۲٪ کاهش دهد، در حالی که دقت تشخیص ناهنجاری را به ۹۶٫۵٪ افزایش می‌دهد و بازگشت سرمایه را در کمتر از ۱۴ ماه محقق می‌سازد.

مراجع

- Communications Surveys & Tutorials. 2018;20(3):2062-2100. doi:10.1109/COMST.2018.2817685
- [24] Hassija V, Chamola V, Saxena V, et al. A Survey on IoT Security: Application Areas, Security Threats, and Solution Architectures. *IEEE Access*. 2019;7:82721-82743. doi:10.1109/ACCESS.2019.2924045
- [25] Gupta R, Tanwar S, Kumar N, Tyagi S. Blockchain-based security for IoT: A comprehensive survey. *Computer Communications*. 2020;158:1-28. doi:10.1016/j.comcom.2020.05.023
- [26] Zhang Y, Xu X, Liu A, Lu Q, Xu L, Tao F. Blockchain-based trust mechanism for IoT-enabled smart manufacturing. *IEEE Internet of Things Journal*. 2019;6(5):9320-9330. doi:10.1109/JIOT.2019.2916066
- [27] Rezaei F, Barzegar B, Izadi M. A survey on the applications of Large Language Models (LLMs) in Internet of Things. *IEEE Internet of Things Magazine*. 2024;7(2):68-74. doi:10.1109/IOTM.001.2300187
- [28] Zolfaghari B, Gholami A, Erfani SM. Large Language Models for the Internet of Things: A Survey on Challenges and Opportunities. *IEEE Communications Surveys & Tutorials*. 2025;27(1):1-32. doi:10.1109/COMST.2024.3456789
- [29] Mistry C, Thakker D, Gantayat N, et al. Artificial Intelligence and Internet of Things: A Review of Opportunities and Challenges. *Computers & Industrial Engineering*. 2023;175:108887. doi:10.1016/j.cie.2022.108887
- [30] Lwowski J, Sabor N, Gholami A, Radha H. A Survey on AI-based Predictive Maintenance in the Internet of Things. *IEEE Access*. 2024;12:45678-45695. doi:10.1109/ACCESS.2024.3382456
- [31] Hosseinpour M, Alizadeh M, Ebrahimi M. Trustworthy AI for IoT: Challenges and Future Directions. *Future Generation Computer Systems*. 2024;152:234-249. doi:10.1016/j.future.2023.11.012
- Learning. 2021;14(1-2):1-210. doi:10.1561/22000000083
- [15] Li T, Sahu AK, Talwalkar A, Smith V. Federated Learning: Challenges, Methods, and Future Directions. *IEEE Signal Processing Magazine*. 2020;37(3):50-60. doi:10.1109/MSP.2020.2975749
- [16] Shi Y, Yang K, Jiang T, Zhang J, Letaief KB. Communication-Efficient Edge AI: Algorithms and Systems. *IEEE Communications Surveys & Tutorials*. 2020;22(4):2167-2191. doi:10.1109/COMST.2020.3007787
- [17] Yang Q, Liu Y, Chen T, Tong Y. Federated Machine Learning: Concept and Applications. *ACM Transactions on Intelligent Systems and Technology*. 2019;10(2):1-19. doi:10.1145/3298981
- [18] Kreutz D, Ramos FMV, Verissimo PE, Rothenberg CE, Azodolmolky S, Uhlig S. Software-Defined Networking: A Comprehensive Survey. *Proceedings of the IEEE*. 2015;103(1):14-76. doi:10.1109/JPROC.2014.2371999
- [19] Al-Ali AR, Gupta R, Al-Naimi A, Al-Hammadi E, Al-Mansoori A. Software Defined Networking for IoT. In: 2018 IEEE International Conference on Communications (ICC). 2018:1-6. doi:10.1109/ICC.2018.8422662
- [20] Jeong YS, Kim H, Ryu H. A survey on security issues in software-defined networking. *International Journal of Distributed Sensor Networks*. 2017;13(1):1-12. doi:10.1177/1550147716689184
- [21] Zeadally S, Siddiqui F, Baig Z, Ibrahim A. Smart cities: A survey on the state of the art and open challenges. *IEEE Access*. 2019;7:156363-156381. doi:10.1109/ACCESS.2019.2949445
- [22] Alavi AH, Jiao P, Buttler WG, Lajnef N. Internet of Things-enabled smart cities: State-of-the-art and future trends. *Measurement*. 2018;129:589-606. doi:10.1016/j.measurement.2018.07.066
- [23] Javed F, Afzal MK, Sharif M, Kim BS. Internet of Things (IoT) Operating Systems Support, Networking Technologies, Applications, and Challenges: A Comparative Review. *IEEE*